

W. STEVENS

Wallace Stevens

Pesmi

SNEŽENI MOŽ

Nekdo mora imeti duha zime,
da gleda zmrzal in veje
borov, ki jih je zaskorjil sneg;

in že dolgo biti mrzel,
da opazi brinje, nakodrano z ledom,
jelke, hrapave v oddaljenem blesku

januarskega sonca; in da ne pomisli
na nikakršno bedo v glasu vetra,
v oglašanju tistih nekaj listov,

ki je oglašanje zemlje,
polne istega vetra,
ki vleče na istem golem kraju

za poslušalca, ki posluša v snegu,
in, sam nič, opazi
nič, ki ga tam ni, in nič, ki je.

SLEZ NA ZASPALIH OBREŽJIH

Zdaj ti povem, Fernando, da je tistega dne
um kolovratil, kakor kolovrati metulj,
med cvetovi onkraj golega peska;

in naj so še takšen hrup delali gibi valov
med morskim rastlinjem in pokritimi skalami,
vznemiril ni niti najbolj brezdelnega ušesa.

Potem se je zgodilo, da se je ta pošastni metulj,
ki se je zloženih kril zleknil nasproti sinjini
in obarvanemu škrlatu lenobnega morja

in je dremal ob skeletnem obrežju,
gluh za blebet čenčave vode,
oškropljen vzdignil in iskal ognjeno rdečilo,

obrizgano z rumenim cvetnim prahom – rdečilo,
rdeče kot zastava nad staro kavarno -
in kolovratil tam še ves neumni popoldan.

ŠE ENA OBJOKANA ŽENSKA

Izlij nesrečnost
iz pregrenkega srca,
ki žalost ga ne bo omehčala.

Strup narašča v tej temi.
Prav v vodi solza
rase njegovo črno cvetje.

Veličastni pomen bitja,
domišljija, edina resničnost
v tem umišljenem svetu,

te prepusti
njemu, ki se zanj nobena fantazija ne zgane,
in tebe predre smrt.

HOMUNCULUS ET LA BELLE ETOILE

V morju, biskajskem, mlad smaragd
se lišpa, zvezda večernica,
dobra luč za pijance, pesnike, vdove
in dame pred poroko.

Pri tej svetlobi se slane ribe
bočijo v morju kot drevesne veje
in hitijo v številnih smereh
gor in dol.

Ta svetloba vódi
misli pijancev, čustva
vdov in trepetajočih gospa,
gibanja rib.

Kako prijetno je to,
da tale smaragd očara filozofe,
dokler si brez misli ne zaželiyo okopati srca v mesečini,

zavedajoč se, da si spet lahko misel
pridobe v noči, ki bo še tiha,
v premišljevanju o tem ali onem,
preden bodo zaspali!

Bolje bi bilo, da bi, kot učenjaki,
tuhtali v temnih zavihkih
širokih oblačil
in si obrili glave in telesa.

Utegnilo bi se pokazati, da njihova ljubica
ni mršava minljiva prikazen.
Mogoče pa je, konec koncev, razuzdanka,
razkošno lepa, poželjiva,

plodna,
ki bi iz njenega bitja ob luči zvezd na morskem bregu
utegnila najgloblja vrednota njihovega iskanja
priti na dan v najpreprostejši govorici.

To je torej dobra luč, za tiste,
ki poznajo prvobitnega Platona,
in pomirjajo s tem draguljem
muke zmede.

O POVRŠINI STVARI

I

V moji sobi je svet onkraj mojega razumevanja;
ko pa hodim, vidim, da ga sestavljajo
trije, štirje hribi in oblak.

II

S svojega balkona pregledujem ta rumeni zrak
in berem, kjer sem napisal -
"Pomlad je kakor lepo slačenje."

III

Zlato drevo je žalostno.
Pevec si je potegnil plašč čez glavo.
Mesec je v gubah plašča.

ŠEST POMEMBNIH POKRAJIN

I

Starec sedi
v senci borovca
na Kitajskem.
Gleda, kako se ostrožnik,
moder in bel,
na robu sence,
ziblje v vetru.

Njegova brada se ziblje v vetru.
Bor se ziblje v vetru.
Tako voda teče
skoz trave.

II

Noč ima barvo
ženske roke:
noč, ženska,
skrivnostna,
dišeča in gibka,
samo sebe skriva.
Jezerce se lesketa,
kakor zapestnica,
zatresena med plesom.

III

Merim se
ob visokem drevesu.
Ugotavljam, da sem veliko višji,
kajti sežem prav do sonca,
z očesom;
in dosežem breg morja,
z ušesom.
Vendar ni mi všeč,
kako mravlje gomazijo
noter in ven iz moje sence.

IV

Ko so bile moje sanje čisto blizu meseca,
so se bele gube njegove halje
napolnile z rumeno svetlobo.
Stopala njegovih nog
so se pordečila.
Lasje so se mu napolnili
z nekakšnimi sinjimi kristalizacijami
z zvezd,
ki niso daleč.

V

Niti vsi noži uličnih svetilk,
niti dleta dolgih ulic,
niti kladiva velikih kupol
in visokih stolpov
ne morejo izdolbsti
tistega, kar izdolbe kakšna zvezda,
ki se blesketa skoz liste trte.

VI

Racionalisti, ki nosijo oglate klobuke,
mislijo v oglatih sobah
in gledajo v tla
in gledajo v strop.
Svoje misli omejujejo
v pravokotne trikotnike.
Ko bi poskusili z romboidi,
stožci, valovitimi črtami, elipsami –
kakšna je na primer elipsa polmesca –
bi racionalisti nosili sombrere.

POSTAVI V TEMNOVIJOLIČASTI NOČI

Prav tako rada pustim, da me objame hotelski vratar,
kakor da ne dobim od mesečine nič več
kot tvojo vlažno dlan.

Postani glas noči in Florida v mojem ušesu.
Uporablaj mračne besede in mračne podobe.
Potemni svojo govorico.

Še več, govôri, kakor da te sploh nisem slišala govoriti,
ampak sem govorila zate v svojih mislih
in spočenjala besede,

kakor noč v tišini spočenja morske glasove
in iz njihovih monotonih sičnikov
rojeva serenado.

Reci, otročje, da kanje čepijo na slemenu
in spijo, a z enim očesom opazujejo, kako zvezde padajo
pod Key West.

Reci, da so palme jasne v popolni sinjini,
so jasne in so temne; da je noč;
in da sije mesec.

PESMI NAŠEGA PODNEBJA

I

Bistra voda v bleščeči skledi,
rožnati in beli nageljni. Luč
v sobi bolj kakor sneženi zrak,
sneg odsevajoč. Novo zapadli sneg
ob koncu zime, ko se popoldnevi vrnejo.
Rožnati in beli nageljni – človek si želi
še toliko več kakor le to. Sam dan
je popreproščen: skleda beline,
hlad, hladen porcelan, nizek in okrogel,
in tam nič drugega kot tisti nageljni.

II

Denimo celo, da ta popolna preprostost
bi od vseh muk odvzela eno, prikrila
slabo zloženi, živi jaz
in ga osvežila v svetu beline,
svetu bistre vode, z bleščečim robom,
človek bi še zmeraj hotel več, potreboval bi več,
več kot svet beline in snežnih vonjev.

III

Še zmeraj bi ostal nikoli mirujoči um,
tako da človek hotel bi zbežati, se vrniti
k tistemu, kar tako dolgo je bilo urejeno.
Nepopolno je naš paradiž.
Upoštevajte, da, v tej bridkosti, slast,
ker nepopolno v nas tako žari,
v pomanjkljivih besedah je in trdovratnih zvokih.

NE IDEJE O STVARI, AMPAK SAMA STVAR

Ob najzgodnejšem koncu zime,
marca, se je zdelo, ko da mršavi krik
od zunaj je glas iz njegovega duha.

Vedel je, da ga je slišal,
ptičji krik, ob svitu ali prej,
v zgodnjem marčevskem vetru.

Sonce je vzhajalo ob šestih,
nič več oguljen pomp nad snegom ...
Moralo je biti zunaj.

Ni prišlo iz ogromne trebušne govorice
zbledelega papier-macheja spanca ...
Sonce je prihajalo od zunaj.

Tisti mršavi krik – bil je
pevec, čigar c se oglasi pred zborom.
Bil je del velikanskega sonca,

ki ga obkrožajo koralni krogi,
še zmeraj tam daleč. Bilo je kakor
kaka nova vednost o resničnosti.

REKA REK V CONNECTICUTU

Na tej strani Stygie teče velika reka,
preden pridete do prvih črnih brzic
in dreves, ki nimajo razumnosti drevja.

V tej reki, daleč tostran Stygie,
je že to, kako voda teče, veselje,
ko se kar blešči in blešči v soncu. Na bregovih

ne stopa nobena senca. Reka je zlovešča,
kakor poslednja reka. Vendar ni brodnika.
Ne bi se mogel upreti njeni drveči moči.

Ni mogoče videti pod videze,
ki govorijo o njej. Zvonik v Farmingtonu
stoji lesketav in Haddam sije in se ziblje.

To je tretja vsakdanjost z lučjo in zrakom,
curriculum, sila, krajevna abstrakcija ...
Recite temu, spet, reka, neimenovani tok,

zvrhan prostranosti, odsevajoč letne čase, folklor
vsakega čuta posebej; recite temu, spet in spet,
reka, ki teče nikamor, kakor morje.

OPIS BREZ KRAJA (VI)

Opis je razodetje. To ni
opisana stvar niti lažni faksimile.

Je umetna stvar, ki je,
v svojem lastnem videzu, jasno vidna,

vendar ne prenatančno dvojnik naših življenj,
silnejši, kot je lahko vsako resnično življenje,

besedilo, ki se moramo roditi, da bi ga lahko prebrali,
določnejše kot izkušnja sonca

in meseca, knjiga sprave,
knjiga zamisli, ki je mogoča zgolj

v opisu, v samem sebi osrednji kánon,
teza najplodovitejšega evangelista Janeza.

METAFORA KOT DEGENERACIJA

Če je človek bel kot marmor,
sedi v gozdu, na najbolj zelenem kraju,
tuhtajoč o zvokih podob smrti,

torej je človek v črnem prostoru,
sedi v ničemer, kar poznamo,
tuhtajoč o zvokih šumov reke;

in ti podobi, ta odseva,
in še drugi, zagotavljajo, kako bitje
vključuje smrt in domišljijo.

Marmorni človek sam ostaja v prostoru.
Človek v črnem gozdu se spušča nespremenjen.
Zanesljivo je, da reka

ni Swatara. Temnorjava voda,
ki teče okoli zemlje in skozi nebesa,
in se zvija med vesoljskimi prostori,

ni Swatara. Bitje je.
Tisto je lisasta reka, voda,
razpihan blišč – ali pa je zrak?

Kako, torej, je metafora degeneracija,
ko Swatara postane ta mrzlična reka
in reka postane brezzemeljni, brezvodni ocean?

Črne vijolice tule rasejo dol do njenih bregov
in spomeniški mahovi obešajo svoje zelenje
nanjo, ko teče naprej.

ŽENSKA NA SONCU

Le to je, da sta ta toplota in gibanje podobna
toploti in gibanju ženske.

Ne to, da je kakšna podoba v zraku
niti začetek niti konec kakšne oblike:

prazno je. Vendar ženska v brezžilnem zlatu
nas ožge, kadar nas oplazi z obleko

in raztrosenim obiljem bivanja,
dokončneje zaradi tistega, kar je -

ker je ločena od telesa,
ko nosi vonjave poletnih polj,

in izpoveduje molčečo in vendar brezbrizno,
nevidno jasno, edino ljubezen.

PESEM, KI JE STOPILA NA MESTO GORE

Tam je bila, beseda za besedo,
pesem, ki je stopila na mesto gore.

Dihala je njen kisik,
še ko je knjiga ležala obrnjena v prahu njegove mize.

Spominjala ga je, kako je potreboval
kraj, kamor bi odšel v svoji lastni smeri,
kako je preuredil smreke,
premaknil skale in izbral svojo pot med oblaki,

za pogled, ki bi bil pravšen,
kjer bi bil popoln v nepojasneni popolnosti:

točna skala, kjer njegova netočnost
bi odkrila, končno, razgled, proti kateremu so se ostrile,

kjer bi lahko legel in, strmeč dol k morju,
spoznal svoj edini in samotni dom.

PLANET NA MIZI

Ariel je bil vesel, da je napisal pesmi.
Bile so pesmi o zapomnjenem času
ali o nečem, kar je videl in mu je bilo všeč.

Druge stvaritve sonca
so bile potrata in zmešnjava
in zreli grm se je zvil.

Njegov jaz in sonce sta bila eno
in pesmi, čeprav njegove stvaritve,
niso bile nič manj stvaritve sonca.

Ni bilo pomembno, da preživijo.
Pomembno je bilo, da bi nosile
kako potezo ali značaj,

kako obilje, čeprav opazno le napol,
v revščini svojih besed,
planeta, katerega so bile del.

MOŽ S PLAVO KITARO*

I

Mož se je sklonil nad kitaro,
kot nekakšen krojač. Dan je bil zelen.

Rekli so: "Plavo kitaro imaš,
pa o stvareh, kot so, ne igraš."

Mož je odvrnil: "Stvari, kot so,
se na plavi kitari predrugačijo."

In so mu rekli potem: "A igray, saj znaš,
pesem onkraj nas, pa vendar nas,

na tej plavi kitari natanko takó
igray o stvareh, kot so."

II

Sveta ne morem čisto oživiti,
čeprav ga krpam, kot znam.

Junakovo glavo opevam, kako gleda,
in bradati bron, a ne človeka,

čeprav ga krpam, kot vem,
pridem skozenj skoraj do človeka.

Če serenada, ki skoraj seže do človeka,
zgreši stvari takšne, kot so,

recite torej, da serenada to je
o človeku, ki na plavo kitaro brenka.

* Pesmi I, III, V, XI, XII, XXXII so že bile objavljene v *Antologiji ameriške poezije 20. stoletja*, Ljubljana 1986, v prevodu Vena Tauferja.

III

Ah, pa zaigrati prvaka,
zasaditi mu v srce bodalo,

mu na ploščo možgane položiti
in izslediti jedke barve,

pribiti misel mu na vrata,
dežju in snegu razpeti ji perut,

udariti na njegove živio pozdrave,
se dotakniti jih, zdramiti, narediti prave,

treščiti jih iz divjaško plave,
rezko zveneč s kovino strun ...

IV

To, torej, je življenje: stvari, kot so?
Na plavi kitari si najde svojo pot.

Milijon ljudi, na eni struni ubranih?
In vse njihove navade v eni stvari,

in vse njihove navade, slabe in dobre,
in vse njihove navade, šibke in močne?

Čustva noro, zvito kličejo,
kot v jesenskem zraku brenčanje muh,

in to, torej, je življenje: kot so stvari,
to, kar na plavi kitari brenči.

V

Ne pravi nam o veličini poezije,
o plamenicah, ki lebde v podzemlju,

o strukturi obokov nad točko luči.
Na našem soncu ni nobenih senc,

dan je hrepenenje in noč je spanec.
Nikjer nikakršnih senc ni.

Zemlja, za nas, ravna in gola leži.
Nikjer nobenih senc. Poezija,

ki presega glasbo, mora nadomestiti
prazna nebesa in njihove himne,

v poeziji mi jih moramo nadomestiti,
celo v kramljanju tvoje kitare.

XI

Bršljan na kamnih počasi
postane kamen. Ženske postanejo

mesta, otroci postanejo polja
in možje v valovih postanejo morje.

To je sozvočje, ki poneverja.
Morje se vrne nad ljudi,

polja uženejo otroke, opeka
je skorja in vse muhe so ujete,

brez kril in uvele, a žive živeče.
Neuglašenost zgolj poveličuje.

Globlje v temini drobovja
časa, čas rase na skali.

XII

Tam-tam, c'est moi. Plava kitara
in jaz sva eno. Orkester

polni dvorano z gnečo ljudi,
kot dvorana visokih. Vrtoglavi hrup

množine pojenjuje, pravijo vsi,
do njegovega diha, ki bedi vso noč.

Poznam to plaho dihanje. Kje
se začenjam in kje končujem? In kje,

ko brenkam na stvar, poberem to,
kar zdaj pomembno razglaša

se, da ni jaz in vendar jaz
mora biti. Biti ne more nič drugega.

XVIII

Sanje (recimo temu sanje), ki vanje
lahko verjamem, vpričo predmeta,

sanje, ki niso več sanje, stvar,
o stvareh, kot so, kot plava kitara

po vztrajnem brenkanju v kakšnih nočeh
vzbudi občutek čutov, ne roke,

marveč prav čutov, ko se dotaknejo
sijaja vetra. Ali kakor ko se dani,

kakor svetloba z odsevanjem čeri,
vzdigujoč se iz morja brez.

XXII

Poezija je vsebina pesmi,
iz tega pesem izvira in

k temu se vrača. Med obema,
med izvirom in vrnitvijo, je

odsotnost v resničnosti,
stvari, kot so. Tako vsaj pravimo.

Pa so res ločene? Je to
odsotnost za pesem, ki dosega

svoje resnične oblike, zelenje sonca,
rdečino oblaka, čut zemlje, nebo, ki misli?

Iz tega jemlje. Mogoče daje
v občem občevanju.

XXVIII

Domačin sem v tem svetu
in mislim, kot misli domačin,

Gesu, sem domačin nekega uma,
ki misli misli, ki jim pravim svoje,

domačin, domačin v svetu,
in kot domačin mislim v njem.

To ne bi mogel biti um, val,
ki v njem vodne trave nosi,

a vendar kot fotografija so negibne,
veter, ki v njem se mrtvo listje trosi.

Tu vdihujem mnogo globljo moč,
in ker sem, govorim in hodim

in so stvari, kot mislim, da so, in pravim,
da torej so na plavi kitari.

XXXII

Zavrzi luči, definicije,
in povej, kaj vidiš v temi,

da to je to in tisto je tisto,
a ne uporabljaj strohnelih imen.

Kako bi stopal v tem prostoru,
a ne vedel nič o norosti vesolja?

Nič o njegovih razposajenih spočetjih?
Odvrzi luči. Nič ne sme stati

med tabo in oblikami, ki jih oblikuješ,
ko je njihova skoraj uničena.

Ti, kakršen si? Ti si svoj ti.
Plava kitara te preseneti.